เนื้อหา ความรู้ ทักษะ ที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

แนวคิดพื้นฐานของ Outcome-Based Education (OBE) และ Backward Curriculum Desing (BCD)

Outcome-Based Education (OBE) เป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes: ELOs) โดยแสดงออกในรูปของพฤติกรรมหรือความสามารถที่สามารถวัดผลได้หลังการเรียนรู้สำเร็จ ซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้แบ่งออกได้เป็นหลายระดับ เช่น

Program Learning Outcomes (PLOs) – ผลลัพธ์ระดับหลักสูตร

Year Learning Outcomes (YLOs) – ผลลัพธ์รายปี

Course Learning Outcomes (CLOs) – ผลลัพธ์รายวิชา

แนวทาง Backward Curriculum Design (BCD) คือเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ภายใต้ OBE ที่เสนอให้เริ่มต้นด้วยการกำหนด PLOs แล้วดำเนินการย้อนกลับเพื่อวางแผนโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ดังกล่าว

หลักการของ Backward Curriculum Design

การออกแบบหลักสูตรตามแนวทาง Backward Curriculum Design (BCD) เป็นกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนที่เริ่มต้นจากผลลัพธ์ที่คาดหวัง (Learning Outcomes) และทำการวางแผนการเรียนการสอนจากจุดนั้นกลับไปยังวิธีการและเนื้อหาที่จะใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุดและตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Identify Desired Results)

ขั้นตอนแรกในการออกแบบหลักสูตรแบบ Backward คือการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ชัดเจน ซึ่งหมายถึงการระบุสิ่งที่นักศึกษาควรจะรู้, ทำได้, และสามารถประยุกต์ใช้จากการเรียนรู้ในช่วงท้ายของหลักสูตร ตัวอย่างเช่น หากหลักสูตรเป็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคัดกรองสุขภาพจิต ผลลัพธ์การเรียนรู้อาจเป็น "นักศึกษาสามารถใช้เครื่องมือการคัดกรองเพื่อประเมินภาวะสุขภาพจิตของผู้ป่วยได้" หรือ "นักศึกษาสามารถแนะนำการแทรกแซงที่เหมาะสมตามผลการคัดกรองได้"

การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) โดยอาศัย Bloom's Taxonomy เป็นแนวทางในการกำหนดระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรบรรลุ ซึ่งแบ่งออกเป็นหกระดับ ได้แก่:

การจำ (Remembering): ความสามารถในการเรียกคืนข้อมูลจากความจำ

การเข้าใจ (Understanding): ความสามารถในการตีความและอธิบายข้อมูล

การนำไปใช้ (Applying): การประยุกต์ใช้ข้อมูลในสถานการณ์ใหม่

การวิเคราะห์ (Analyzing): การแยกแยะส่วนประกอบเพื่อทำความเข้าใจโครงสร้าง

การประเมินผล (Evaluating): การตัดสินคุณค่าโดยใช้เกณฑ์หรือตรรกะ

การสร้างสรรค์ (Creating): การรวบรวมองค์ความรู้เพื่อสร้างสิ่งใหม่

การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ต้องมีความเฉพาะเจาะจง (Specific), วัดผลได้ (Measurable), และสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ (Professional Standards) โดยต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานทางวิชาชีพ หรือความสามารถที่จำเป็นในบริบทของการทำงานในอนาคต เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทั้งผู้เรียนและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๒. ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดวิธีการประเมินผล (Determine Acceptable Evidence)

หลังจากที่กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้แล้ว ขั้นตอนถัดไปคือการกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อวัดความสำเร็จของผู้เรียนในการบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ การประเมินผลในแนวทาง BCD จะเน้นที่การประเมินที่สามารถสะท้อนถึงการบรรลุผลการเรียนรู้จริงๆ เช่น การทำโครงการวิจัย, การทดสอบทักษะ, หรือการประเมินจากการปฏิบัติงานจริง

การเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงลักษณะของผลลัพธ์การเรียนรู้ เช่น หากผลลัพธ์คือการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง อาจต้องใช้การประเมินจากการปฏิบัติงานจริงที่ใช้เครื่องมือหรือเทคนิคในสถานการณ์จริง เช่น การคัดกรองผู้ป่วยทางจิตวิทยา การประเมินจะต้องสามารถชี้วัดได้ว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในบริบทต่างๆ ได้ดีเพียงใด และยังสามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนในอนาคต

๓. ขั้นตอนที่ ๓ การวางแผนการสอน (Plan Learning Experiences and Instruction)

เมื่อได้ผลลัพธ์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลที่ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผลลัพธ์ที่ต้องการ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ที่กำหนดและวิธีการประเมินผล โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะที่สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้

กิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้อาจประกอบด้วยการบรรยาย, การทำกิจกรรมกลุ่ม, การทดลองภาคปฏิบัติ, หรือการทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลลัพธ์ที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น ในหลักสูตรการพัฒนาทักษะการคัดกรองสุขภาพจิต อาจมีการฝึกทักษะการสัมภาษณ์ผู้ป่วย, การใช้เครื่องมือคัดกรอง, และการฝึกการตีความผลลัพธ์ที่ได้จากการคัดกรองการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริงในอนาคต

กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (PLOs)

พัฒนา PLOs ให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) เช่น หน่วยงานวิชาชีพ สถานพยาบาล นายจ้าง ศิษย์เก่า นักศึกษา และชุมชน

PLOs ควรมีลักษณะเป็น SMART (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Timely)

Specific (เจาะจง) ระบุสิ่งที่นักเรียนที่ประสบความสำเร็จคาดหวังให้บรรลุได้อย่างถูกต้อง

Measurable (วัดผลได้) สามารถประเมินได้อย่างถูกต้องว่าผลลัพธ์บรรลุหรือไม่

Achievable (บรรลุได้)อยู่ในขอบเขตความสามารถของนักเรียน

Relevant (เกี่ยวข้อง) เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ

Timely (ทันเวลา) บรรลุได้ภายในระยะเวลาการศึกษา

ออกแบบรายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้

รายวิชา (Courses) จะต้องสะท้อนองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่แฝงอยู่ในแต่ละ PLO

สร้างความเชื่อมโยงระหว่าง PLO → CLO → Learning Activities & Assessment

ใช้แนวคิด Constructive Alignment ในการวางระบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

การทำ Curriculum Mapping

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชากับ PLOs ว่าแต่ละรายวิชามีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาความรู้และทักษะ ช่วยวิเคราะห์และประเมินโครงสร้างหลักสูตร เช่น รายวิชาใดรับผิดชอบ PLO ใดบ้าง มี PLO ใดที่ได้รับการเน้นมากหรือน้อยเกินไป ความต่อเนื่องและลำดับของความยากง่ายในเนื้อหาและทักษะ

ประโยชน์ของ Curriculum Mapping ภายใต้ BCD

ทำให้สามารถ มองเห็นโครงสร้างของหลักสูตร อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าแต่ละรายวิชา ส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตรอย่างไร ช่วยให้สามารถพัฒนา ลำดับความต่อเนื่องของความรู้และทักษะ ได้อย่างมีเหตุผล เป็นหลักฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการ ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

การนำมาใช้ประโยชน์ในงานของหน่วยงาน ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางาน

การใช้แนวทาง BCD ทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบหลักสูตรที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยไม่เน้นไปที่เนื้อหาหรือกิจกรรมการสอนเป็นหลัก แต่มุ่งเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนควรได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังช่วยให้การประเมินผลมีความชัดเจนและตรงตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ซึ่งทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินการตามแนวทาง BCD มีประสิทธิภาพสูงสุด ควร:

๑. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ใช้ แนวทาง SMART และ Bloom's Taxonomy อย่างเป็นระบบ
๒. สร้างระบบ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำข้อมูลมาสู่การออกแบบ PLOs
๓. จัดให้มีการฝึกอบรมอาจารย์ในเรื่อง การออกแบบ CLOs และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ PLOs
๔. พัฒนาระบบ Curriculum Mapping อย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มสนับสนุน
๕. ใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร และยกระดับคุณภาพการผลิตบัณฑิตอย่างยั่งยืน

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกอบรม

การอบรมครั้งนี้มีคุณค่าอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับคณาจารย์ที่มีบทบาทในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา เนื้อหาที่นำเสนอมีความชัดเจน ครอบคลุม และมีความเชื่อมโยงเชิงระบบระหว่างแนวคิด Outcome-Based Education (OBE) กับกระบวนการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (Backward Curriculum Design: BCD) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญ

ด้านเนื้อหา ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าใจขั้นตอนการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (PLOs) และระดับรายวิชา (CLOs) ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการใช้กรอบ Bloom's Taxonomy และหลักการ SMART ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการออกแบบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถวัดและประเมินผลได้จริง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในด้านคุณภาพการศึกษาและการประเมินตามกรอบ AUN-QA สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเป็นระบบ พร้อมยกตัวอย่างประกอบที่ชัดเจนและตรงประเด็น ทำให้เนื้อหาซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาชีพร่วมกัน

ความคุ้มค่า การอบรมนี้ไม่เพียงให้ความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังมีการประยุกต์เชิงปฏิบัติจริง ผ่านกิจกรรมฝึกเขียน PLOs และการวางแผน Curriculum Mapping ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในหลักสูตรของตนได้ทันที ถือเป็นการลงทุนด้านเวลาและการเรียนรู้ที่สร้างผลลัพธ์อย่างแท้จริง